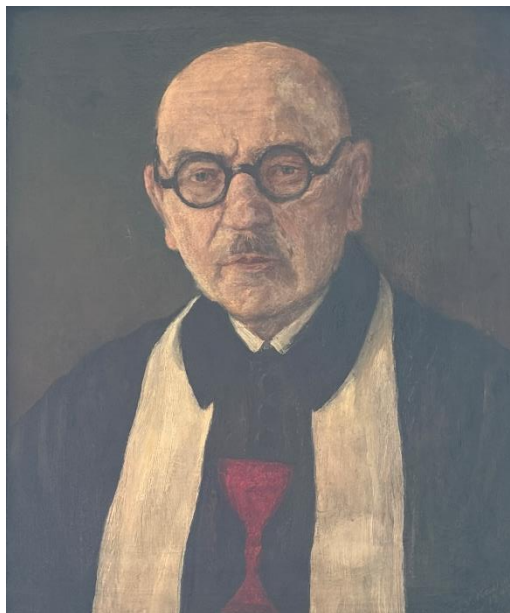

Systematický teolog CČS(H) prof. Alois Spisar

Jaroslav Hrdlička

Systematický teolog Alois Spisar (* 18. 4. 1874 Německé (Pustiměřské) Prusy – † 4. 9. 1955 Praha) studijně úspěšně prošel arcibiskupským konviktem římskokatolické církve v Kroměříži. Působil jako katolický kněz a profesor náboženství na středním stupni moravských škol. Na cestě za prohloubením vzdělání studoval díla katolicko-modernistických a protestantských liberálně teologických historiků a teologů. Po vzniku Československé republiky se vřadil mezi katolické duchovní, usilující v Čechách a na Moravě o myšlenkovou modernizaci římskokatolické církve.

8. ledna 1920 se zúčastnil zasedání Klubu reformních kněží v Národním domě na pražském Smíchově, na němž vznikla Církev československá (husitská). V létě téhož roku Spisar získal pozornost dr. Karla Farského. Stalo se tak díky dopisu spoluzakladatele církve Josefa Rostislava Stejskala (1894-1946) z 30. června 1920, upozorňujícímu, že teolog je ochoten působit jako profesor náboženství CČS(H) na Státní československé reálce v Olomouci (Archív ÚAM CČSH, fond Korespondence K. Farského, č. i. 107). V době, kdy dopis vznikl, Spisar přednášel dějepis a německý jazyk na Německé vyšší reálce a od podzimu 1920 i náboženství CČS(H) na Učitelském ústavu v Kroměříži.

Olomouc si jej pak přitáhla v letech 1924-25, kdy zde vedle dalších předmětů vyučoval náboženství CČS(H) na Státní československé reálce a na Slovanském gymnáziu. Od roku 1925 působil jako profesor náboženství CČS(H) na několika středních školách v Praze.

V době zápasů o myšlenkovou a ekumenickou orientaci CČS(H) se zařadil do proudu duchovních a laiků, orientujících se na teologa a organizátora církevního života ThDr. Karla Farského. Spisarův rostoucí teologický vliv v církvi dokládá první zasedání 1. sněmu CČS(H) v létě 1924, kde přednášel o jejích věroučných základech. Není divu, že se po smrti Farského blízkého systematického teologa Karla Statečného (1870-1927) stal jeho nástupcem a dalším systematickým teologem nové církve.

Druhé zasedání prvního řádného sněmu CČS(H) roku 1931 přijalo Spisarův věroučný text **Učení náboženství křesťanského pro věřící Církve československé**, jako dogmatickou normu mladé církve. Tu až v druhé polovině padesátých let minulého století nahradily Základy víry CČS(H).

Mezi lety 1932-34, tedy po druhém zasedání prvního řádného sněmu, teolog řídil Vysokou školu bohovědnou, ne zcela úspěšný pokus CČS(H) o vlastní bohoslovecký ústav. Byla slavnostně otevřena 26. října 1932 proslovem jejího děkana prof. A. Spisara. Ten vymezil úkol tohoto nového bohosloveckého učiliště v duchu modernistické snahy formulovat teologické učení tak, aby se Kristovo evangelium stalo opět hybnou silou a duší kultury.

Po ekonomické neudržitelnosti tohoto učiliště vláda ČSR vydala 25. ledna 1935 nařízení, měnící statut Husovy československé evangelické fakulty bohoslovecké (**HČEBF**) tak, aby zde CČS(H) měla zajištěny čtyři pedagogické stolice. Pro konfesní skupinu CČS(H) byl na fakultě vytvořen zvláštní zkušební i studijní řád. Zrodila se i sekce pedagogů CČS(H). Prvním řádným profesorem zde byl jmenován právě dr. h. c. Alois Spisar (věrouka, etika). Jeho působení zde přerušila nacistická okupace, spojená v listopadu 1939 s uzavřením a rozpuštěním

všech českých vysokých škol. Spisar na této fakultě, kromě nacisty vnucené přestávky válečných let, působil po penzionování jako profesor ve výslužbě až do roku 1950.

V letech 1931-1935 teolog spoluredigoval odborné periodikum CČS(H) Náboženská revue. Pro duchovní i laiky církve napsal řadu odborných knih, skript, apologií i učebnic pro měšťanské a střední školy. Zmíníme vlivný **Úvod do věrouky v duchu Církve československé**. (Praha: Blahoslav 1939. 248 s.). V jeho odborných textech dominují dvě rozsáhlá díla: **Věrouka v duchu církve českomoravské I.**, Praha 1941; **Věrouka v duchu církve československé II.**, Praha 1946. Cílem prvního dílu bylo formulovat učení CČS(H) o Bohu, jeho díle stvoření a vykoupení. Tato díla doplnila **Ethika v duchu církve československé**, Praha 1948.

První díl Spisarovy Věrouky zaujal dva dobové přední české filosofy. Stopy o tom uchoval Archív AV ČR v korespondenci prof. Josefa Krále (1882-1978) a PhDr. Blahoslava Zbořila (1901-1982). Prof. Král, filosof třetí generace českého pozitivismu, byl od roku 1932 nástupcem Františka Krejčího na FF UK. Již ve svém díle **Československá filosofie. Nástin vývoje podle disciplín** (1937) si všímal osobností teologie CČS(H). Filosof B. Zbořil byl žákem filosofů F. Krejčího, E. Rádla, J. Tvrdeho, a sociologa I. A. Bláhy.

Na prof. Krále se dr. Zbořil obrátil proto, že ten již byl autorem recenze Spisarova díla **Úvod do věrouky v duchu Církve československé** (Česká Mysl, roč. 36, č. 3, 1942, s. 123-133). Zbořil se rozhodl do prof. Králem redigované České Mysli napsat recenzi Spisarova 1. dílu Věrouky. Tu s Královou podporou realizoval k sedmdesátým narozeninám autora pod názvem **Filosofické úvahy nad Spisarovou Věroukou** (Česká Mysl, roč. 38, č. 1 – 2, 1944, s. 65-68). Dílo v závěru recenze označil za podnětné a jedinečné.

V závěru lze uvést, že po vstupu do CČSH si A. Spisar založil rodinu. S ní žil druhou polovinu života v malé vilce v Praze Spořilově. Z tohoto manželství vzešli dva synové, kteří prošli poloilegálními kurzy válečné bohoslovecké výuky a výchovy CČS(H) a poválečnou Husovou fakultou:

1. **Spisar Pravdoslav**, nar. 1922, akademické gymnázium ukončil 1941 (s vyznamenáním), jáhenské svěcení 25. února 1943 biskup správce církve F. Stibor a spolusvětitelé. Roku 1945 ukončil studium bohosloví.

2. **Spisar Božetěch**, nar. 1923, akademické gymnázium ukončil 1941 (s vyznamenáním), jáhenské svěcení 25. února 1943 biskup správce církve F. Stibor a spolusvětitelé. Roku 1945 ukončil studium bohosloví.

Po poválečném druhém sněmu CČS(H) a především v první polovině padesátých let minulého století Spisarův teologický vliv v církvi rychle ztrácel na síle. Teologem, který jej nahradil v práci pro CČS(H), již dále myšlenkově orientoval, se stal prof. Zdeněk Trtík.

Alois Spisar: hlavní díla

President T. G. Masaryk, náboženský člověk a myslitel. Praha 1925.

Ideový vývoj církve československé: nástin. Praha 1936.

Úvod do věrouky v duchu církve československé. Praha 1939.

Věrouka v duchu církve českomoravské ve dvou dílech (Díl I.). Praha 1941.

Věrouka v duchu církve československé ve dvou dílech (Díl II.). Praha 1946.

Ethika v duchu církve československé. Praha 1948

Z literatury o A. Spisarovi

TRTÍK, Zdeněk. Význam životního díla profesora dr. Aloise Spisara. In: Náboženská revue CČS, roč. 20, č. 3–4, 1949, s. 132–137.

KUČERA, Zdeněk. Inspirativní odkaz Aloise Spisara. In: Český zápas, č. 20, 1997, s. 1–2.

MAREK, Pavel. Několik dokumentů k životu a dílu prof. Aloise Spisara. In: Archivní ročenka 1999. Kroměříž: Státní okresní archiv, 1999, s. 41-57.